

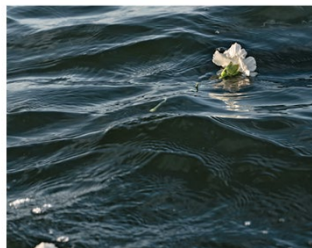
NOTA DE PREMSA

El MACBA recorre la incisiva poètica de Coco Fusco amb treballs que qüestionen la perversitat del poder i aborden temes complexos com la pàtria, la identitat, el colonialisme o la raça

- *En un equilibri clar entre la crítica implacable i la sensibilitat artística, Coco Fusco protagonitza la mostra He après a nedar en sec que el MACBA dedica a la trajectòria de l'artista del 23 de maig del 2025 a l'11 de gener del 2026*
- *L'exposició compta amb un centenar de treballs de l'artista nord-americana d'ascendència cubana en una pràctica artística que va des del videoart i la performance fins a la fotografia i l'assaig*
- *Cuba és central en el projecte, com també ho són els Estats Units i les seves polítiques migratòries, l'auge de la dreta i les herències colonials en un discurs en què Fusco sempre prioritza el que és col·lectiu*
- *Fusco investiga els sistemes de poder que travessen tant el món de l'art com el pensament contemporani i defensa la necessitat d'institucions que permetin als creadors ser crítics amb el sistema*
- *L'exposició està comissariada per la directora del MACBA, Elvira Dyangani Ose, i és un projecte en col·laboració amb El Museo del Barrio, de Nova York, i amb el suport de la Ford Foundation*
- *La inauguració de l'exposició, el 22 de maig a la tarda, anirà precedida d'una conversa de l'artista i la comissària amb el poeta Néstor Díaz de Villegas i l'artista Sandra Ceballos, fundadora de l'Espacio Aglutinador*

Coco Fusco

**He après a nedar
en sec**

Nascuda a Nova York el 1960 i d'ascendència cubana, Coco Fusco ha desenvolupat una trajectòria multidisciplinària que inclou el videoart, la performance, l'assaig i la pedagogia. La seva obra examina temes com la identitat cultural, el poder colonial, la representació de l'«altre» i els drets humans, sempre des del compromís i la reflexió crítica, que es concreten en obres i treballs que, malgrat la duresa del tema que puguin tractar,

sempre estan dominats per una estètica poètica i evocadora. Aquest equilibri característic de la trajectòria de l'artista es veu reflectit en l'exposició que inaugura el MACBA el pròxim 22 de maig amb el títol *He après a nedar en sec*, primera frase del poètic microrelat «Natació», que l'escriptor cubà Virgilio Piñera va escriure el 1957.

La mostra està comissariada per la directora del museu, Elvira Dyangani Ose, i és un projecte desenvolupat en col·laboració amb El Museo del Barrio, de Nova York, i amb el suport de la Ford Foundation.

L'exposició es construeix sobre cinc àmbits que agrupen un centenar de peces de diferents formats: «Cuba com a plaça buida», «L'agència de l'altre», «Poder i presó», «Desobediència civil i acció directa» i «Arxiu Fusco». El recorregut brinda al visitant la possibilitat de submergir-se en el pensament d'una de les figures de referència del pensament crític associat a la teoria i la crítica de l'art des de finals dels anys vuitanta. Tot això en un moment en què ha adquirit una importància significativa davant de l'actual canvi de paradigma geopolític.

La paraula i Cuba com a plaça buida

Aquesta exposició s'articula al voltant d'un nucli central: la paraula. I, amb aquesta, l'ús simbòlic del silenci o la seva imposició i la inversió de llengua i llenguatge en una confrontació històrica —i del present— entre l'expressió artística i el poder. Un lloc determinant l'ocupen la poesia i la literatura cubanes, presents en els diferents àmbits. Les vides i els imaginaris de creadors dissidents que van patir o pateixen repressió entreteixeixen un recorregut audiovisual, performatiu i documental per la Cuba postrevolucionària.

L'exposició comença amb un espai obert que és un lloc —la plaça de la Revolució— i una metàfora: la promesa incomplerta de la Cuba revolucionària. Els seus projectes observen les conseqüències de l'embargament econòmic i revisen les visions romàntiques de la Revolució Cubana que persisteixen a Europa i als Estats Units tres dècades després de la fi de la Guerra Freda. Fusco col·labora des dels anys vuitanta amb artistes, poetes i cineastes cubans tant a l'illa com a la diàspora, i des del final de l'era Fidel Castro el 2008 s'ha centrat en els conflictes que es produeixen entre els artistes i l'Estat.

A *Morir soñando* (2011) i *La plaza vacía* (2012), la plaça de la Revolució de l'Havana és la protagonista d'una meditació sobre l'espai públic, la promesa revolucionària i la memòria. Darrere del ressò de les protestes de la Primavera Àrab (2011), Fusco qüestiona per què aquesta plaça roman buida; què es perd amb la institucionalització de la revolució? Al costat d'aquests, es presenten altres vídeos sobre poetes represaliats: Heberto Padilla (*La confesión*, 2015), María Elena Cruz Varela (*El mensaje en una botella de María Elena*, 2015) i Reinaldo Arenas (*Vivir en junio con la lengua fuera*, 2018), i el projecte *Confidencial: Autores firmantes* (2015).

L'agència de l'altre

Durant els dos anys en què Guillermo Gómez-Peña i Fusco van representar la seva coneguda performance *The Couple in the Cage: Two Undiscovered Amerindians Visit the West* ('Parella en una gàbia. Dos amerindis sense descobrir visiten Occident') (1992-1994), es van trobar amb dues respostes a aquesta encarnació

engabiada de dos oriünds de l'illa imaginària de Guatinau. Mentre que el públic general va creure que els guatinauis eren reals, intel·lectuals i artistes s'entestaven a discutir les implicacions morals de l'obra, en comptes de l'obra en si. El que se suposava que era una sàtira de conceptes com l'exotisme o el primitivisme es va convertir en un exercici revelador del rol de les institucions culturals i del fet expositiu com a generadors de la noció d'*alteritat*. Realitzat també amb Guillermo Gómez-Peña, es presenta *Mexarcane International* ('Mexarcane internacional') (1994-1995), sobre la persistència de les fantasies colonials en la cultura de consum contemporània.

Fusco també ha dut a terme accions al voltant dels imaginaris d'identitat i gènere amb l'artista i performer Nao Bustamante. Es mostren *Stuff* ('Coses') (1996-1999), un comentari sobre la globalització, el turisme i el sexisme, i *Paquita y Chata* (1996), una versió viva de les nines mexicanes de paper maixé Lupita, emprades per representar les prostitutes.

Poder i presó

Aquí es construeix un espai cinematogràfic en què es projecta *La noche eterna* (2023). Basat en el testimoni del poeta Néstor Díaz de Villegas, empresonat a Cuba als anys setanta, recrea la vida a la presó i el poder de la imaginació per transcendir-la. També es presenta una instal·lació produïda per al MACBA, *Aponte's Lost Podcast* ('El pòdcast perdut d'Aponte') (2025), amb l'artista i activista Luis Manuel Otero Alcántara, que compleix condemna en una presó de Guanajay. Fusco aplega els dibuixos prohibits d'Otero amb els de José Antonio Aponte, un activista afrocubà que va organitzar una rebel·lió d'esclaus el 1812 i que va descriure els seus dibuixos, destruïts pel govern, en l'interrogatori previ a la seva execució. «Per crear el projecte de Luis Manuel Otero —comenta Fusco— vaig gravar les descripcions dels seus dibuixos durant una sèrie de trucades telefòniques i vaig enviar aquests enregistraments a alguns dels seus amics artistes.» Fusco els va demanar que adoptessin els materials utilitzats pels presos cubans, com ara bolígrafs i paquets de cigarretes.

A *Rights of Passage* ('Drets de pas') (1997), realitzada per a la Biennal de Johannesburg, Fusco va inventar un punt de control per accedir al recinte per tal de reflexionar sobre les condicions racistes i discriminatòries de poder institucional durant i després de l'*apartheid*.

Desobediència civil i acció directa

El *reenactment*, o reactivació de certs gestos i llenguatges del poder, ha protagonitzat algunes obres de Fusco en què declara la insignificança d'un exercici artístic que pretengui tenir lloc fora d'un marc de representació institucional. Fusco manifesta la necessitat de noves institucions i infraestructures que ofereixin les condicions de possibilitat perquè l'art pugui ser crític amb el sistema, operant-hi tant des de dins com des de fora.

En aquest àmbit s'aborda l'ambivalència d'aquest «santuari de la llibertat», com se solien descriure els Estats Units. Una infraestructura policial que nega drets civils a persones privades de llibertat i un ordre deshumanitzador d'individus o grups específics s'evidencien en projectes com *Bare Life Study #1* ('Estudi sobre la vida nua #1') (2005), *Operation Atropos* ('Operació Atropos') (2006), *Room of One's Own: Women and Power in the New America* ('Una cambra pròpia: dones i poder a la nova Amèrica' (2006-2008), *a/k/a Mrs. George Gilbert* ('També coneguda com a Sra. George Gilbert') (2004) i *Sightings* ('Albiraments') (2004).

Aquests estereotips racials i de classe es troben darrere de performances com *Eu Sou Um Consumidor* ('Jo soc un consumidor') (2014), desenvolupada en un centre comercial de Rio de Janeiro; obres com *Sudaca Enterprises* ('Empreses sudaques') (1997), executada amb Juan Pablo Ballester i María Elena Escalona a la fira d'art ARCO de Madrid; i a *Your Eyes Will be an Empty Word* ('Els teus ulls seran una paraula buida') (2021), obra de la Col·lecció MACBA que ens endinsa en el macabre ús que es fa de l'illa Hart, a Nova York, cementiri per a indigents, persones no identificades i víctimes de sida i de covid-19.

Arxiu Fusco

Aquest espai de documentació recull la pràctica vinculada a la investigació de Fusco que combina la investigació artística, l'estudi del llenguatge cinematogràfic, les narratives derivades de la literatura, la poesia i l'anàlisi teòrica, la sàtira política, la crítica i els projectes de justícia social. Es presenten també tres obres de nova creació realitzades el 2025 amb Loid Der: *Environmental Activists Assassinated Worldwide 2023* ('Activistes mediambientals assassinats arreu del món el 2023'), *Journalists Killed at Work Worldwide 2023-2024* ('Periodistes assassinats a la feina arreu del món 2023-2024') i *Artists in Prison Worldwide in 2024* ('Artistes empresonats arreu del món el 2024'). Són tres peces que recorden els noms i la causa de periodistes i activistes mediambientals assassinats i d'artistes empresonats.

Cicle de cinema independent cubà

En paral·lel a la inauguració de l'exposició, al llarg del mes de maig el MACBA organitza el cicle de cinema independent cubà «La memòria és un paisatge esfondrat», comissariat per José Luis Aparicio. És un cicle de quatre sessions que es repeteix cada dimecres amb una proposta de cinema independent cubà que revisa algunes de les zones més crítiques de la memòria del país. El cicle proposa un corpus d'obres que ha qüestionat l'hegemonia imposada des de fa més de seixanta anys sobre l'imaginari fílmic nacional cubà, així com el control totalitari de la història. Un col·loqui amb els directors, directores i el comissari del cicle tanca les sessions.

Xerrada

inaugural

La inauguració de l'exposició, el 22 de maig, anirà precedida d'una conversa de l'artista i la comissària amb el poeta Néstor Díaz de Villegas i l'artista Sandra Ceballos, fundadora de l'Espacio Aglutinador.

Publicació d'un nou exemplar de «Quaderns portàtils» del MACBA

Coincidint amb la mostra, el MACBA ha traduït al català un dels assajos més rellevants de l'artista, *L'altra història de la performance intercultural*, en el marc de la col·lecció «Quaderns portàtils». Es tracta d'un text que no és només una ressenya de la performance *Two Undiscovered Amerindians Visit the West*, sinó que també és una anàlisi comparativa entre les pràctiques etnogràfiques tradicionals d'exhibició de persones no occidentals i certes formes contemporànies de trobada entre públics occidentals i subjectes racialitzats. El text explora temes d'identitat, autenticitat i representació en el marc dels intercanvis interculturals recents. Fusco destaca que l'interès per generar trobades interculturals —amb la consegüent producció del que és «exòtic»— no és exclusiu de la nostra època, sinó que ens recorda el començament d'Amèrica amb el suposat «descobriment» del «nou continent». Així, l'«altra» història de la performance cultural que Fusco desenvolupa en aquest article fa referència a modes relacionals que es creien superats, l'eco dels quals encara es deixa sentir en qualsevol intercanvi que sigui determinat per relacions de poder, en què uns miren i d'altres són consumits com a espectacle exòtic.

Sobre Coco Fusco

És una escriptora i artista interdisciplinària nord-americana d'ascendència cubana. Gran part de la seva pràctica artística ha estat vinculada als temes del colonialisme, el poder, la raça, el gènere i la història. En les seves peces utilitza el seu propi cos, no només com espai de fusió, sinó també com el seu producte immediat. A través de la performance crea i adopta múltiples identitats per tal de desestabilitzar aquelles identitats que s'han imposat històricament als cossos a partir de línies colonials, racials i de gènere. També s'ha involucrat en els llegats de l'exili cubà a través de rituals catòlics i experiències de dislocació. Les seves obres han sigut representades a la 56a Biennal de Venècia, la Biennal de Whitney a Nueva York i la Biennal de Sydney.

Sobre Elvira Dyangani Ose

Elvira Dyangani Ose és directora del MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona des de setembre de 2021. Amb anterioritat, va dirigir The Showroom a Londres. Forma part del Consell Assessor de la Tate Modern i és membre del Thought Council de la Fondazione Prada, on ha comissariat nombrosos projectes, entre els quals destaquen Theaster Gates: True Value; Nástio Mosquito, T.T.T. Template Temples of Tenacity, i Betye Saar: Uneasy Dancer. Fins a finals de novembre de 2018 va ser conservadora sènior de Creative Time, on va comissariat l'onzena edició del Summit, titulada De archipiélagos y otros imaginarios. Estrategias colectivas para habitar el mundo, entre d'altres projectes.

Dyangani Ose va ser comissària de la vuitena Biennial Internacional d'Art Contemporani de Göteborg (GIBCA 2015) i conservadora d'art internacional a la Tate Modern (2011-2014). Anteriorment, va ser curadora d'art contemporani al Centro Atlántico de Arte Moderno i al Centro Andaluz de Arte Contemporáneo, i directora artística dels Rencontres Picha – Lubumbashi Biennial (2013). Els seus projectes curatorials, de caire multidisciplinari, plantegen una reflexió crítica sobre la narració de la història com a experiència col·lectiva, la intervenció en l'espai públic i la recuperació de narratives i epistemologies no occidentals. Entre d'altres, inclouen: A Story Within A Story... (2015), Ibrahim El-Salahi: A Visionary Modernist (2013), Across the Board (2012-2014), Carrie Mae Weems: Social Studies (2010), Arte invisible (2009, 2010), i Olvida quien soy/Erase Me From Who I Am (2006).

Com a especialista en art africà contemporani, ha impartit seminaris i ha participat en cicles de conferències vinculats a la producció artística i la cultura contemporània africanes. És candidata doctoral en Història de l'Art i Estudis Visuals a la Cornell University de Nova York, té un Diploma d'Estudis Avançats en Història i Teoria de l'Arquitectura per la Universitat Politècnica de Catalunya i és Llicenciada en Història de l'Art per la Universitat Autònoma de Barcelona. Recentment, ha estat professora convidada a la Càtedra d'Estudis Catalans promoguda per l'Institut Ramon Llull i el Center for European and Mediterranean Studies (CEMS) de la New York University.

Títol: *Coco Fusco. He après a nedar en sec.* **Inauguració:** 22 de maig, a les 19.30 h **Dates MACBA:** del 23 de maig de 2025 a l'11 de gener de 2026 **Producció:** MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona en col·laboració amb el *Museo del Barrio*, de Nova York, i amb el suport de la *Ford Foundation*. **Comissariat:**
Elvira Dyangani Ose

■ <https://www.macba.cat/ca/premsa/coco-fusco-he-apres-a-nedar-en-sec/>

Prensa MACBA 934 813 356 / 934 814 717 press@macba.cat
